

Kursy Internetowe z Operonem

Czy ocenienie może być OK?
Ocenianie kształtujące w praktycznych
zastosowaniach

MODUŁ I

Wprowadzenie do Oceniania Kształującego (OK)

Opracowanie: Sabina Furgoł, Lechosław Hojnacki

CELE MODUŁU I

Uporządkowanie wiedzy na temat strategii pedagogicznej, jaką jest ocenianie kształtujące.

Uczestnicy będą potrafili:

- wskazać korzyści przemawiające za wdrażaniem tej metody w szkole,
- wskazać czynniki wpływające na efektywne uczenie się,
- wymienić poszczególne elementy, składające się na ocenianie kształtujące.

ZMIANY

NIEKTÓRE ŹRÓDŁA ZMIAN

- Pokolenie jedynaków.
- Nadopiekuńczość i rodziców, i szkoły, i państwa.
- Rewolucja informacyjna.

W EFEKCIE UCZEŃ JEST

- coraz mniej samodzielny,
- coraz mniej zainteresowany (jednocześnie nic nie musi i niczego mu nie wolno).

MAMY NOWĄ WIEDZĘ

- o mózgu i mechanizmach uczenia się,
- o motywowaniu.

STOPIEŃ SZKOLNY A OCENIANIE

KOMU SĄ DZIŚ POTRZEBNE STOPNIE?

Stopień (skala) nie jest już dziś uważany za adekwatną bazę dla szeroko rozumianego oceniania.

- Potrzebne jest **raczej motywowanie niż selekcjonowanie**, tymczasem:
  - stopień motywuje tylko pozornie,
  - selekcjonowanie straciło na znaczeniu.
- Nie każda informacja zwrotna skutecznie motywuje (najnowsza wiedza daje w tej kwestii wiele nowych odpowiedzi).

NOWELIZACJA PRAWA

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2015 r., poz. 357 (dalej: USO)

Zmiana ustawy jest wykonaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 2013 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że istota zagadnień związanych z konstytucyjnym prawem do nauki (w ocenie Trybunału dotyczy to m.in. warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów) powinna zostać określona w ustawie, a kwestie, które mają być regulowane w rozporządzeniu, wymagają szczegółowych wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego.

Nowelizacja objęła też inne zagadnienia, które nie podlegały orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego.

WAŻNE ZMIANY W PRAWIE

- **Nowelizacja ustawy o systemie oświaty**
(już obowiązuje)
- **Akty wykonawcze – rozporządzenia:**
  - w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy,
  - w sprawie [...] sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego,
  - w sprawie nadzoru pedagogicznego,
  - w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.

NOWY CEL W USO DOTYCZĄCY OCENIANIA KSZTAŁTUJĄCEGO

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, które ma na celu:

- udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazywanie mu informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;
- udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju;

ZAUWAŻMY, BRAK „SYMETRYCZNEGO” CELU: „CO ZROBIŁ ŹLE”.

Oceny: KLASY I–III SP

(USO) Art. 44i ust.

Oceny bieżące [...] są ustalane w sposób określony w statucie szkoły; śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne [...], a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ocenami opisowymi.

Oceny bieżące [...] mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.

Oceny: OD KLASY IV SP

(USO) Art. 44i

Oceny bieżące i śródroczne oceny klasyfikacyjne [...], a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane w sposób określony w statucie szkoły, mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.

Zatem ocena końcoworoczna nadal musi być oparta o skalę (zgodnie z projektowanym rozporządzeniem).

UWAGA: ZMIANY W STATUCIE SĄ MOŻLIWE DOPIERO PO WEJŚCIU W ŻYCIE ROZPORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH.

ZMIANY W NADZORZE PEDAGOGICZNYM

EWALUACJA ZEWNĘTRZNA PO ZMIANACH –

istotą ewaluacji będzie podejście kształtujące, a nie sumujące

Ewaluacja zostaje zdefiniowana poprawnie: jako proces gromadzenia, analizowania i komunikowania informacji na temat wartości działań podejmowanych przez szkołę lub placówkę.

Rezygnuje się z określania poziomu spełniania wymagań: niski, podstawowy, średni, wysoki, bardzo wysoki, którym odpowiadają symbole literowe E, D, C, B, A. Pozwoli to na koncentrację uwagi zarówno szkół, jak i osób czytających raport z ewaluacji szkoły lub placówki na zawartych w nim informacjach o jakości ich pracy, zamiast na uproszczonej ocenie sumującej.

EWALUACJA ZEWNĘTRZNA

A gdzie jest w wymaganiach ocenianie uczniów?

- Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów.
- Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się.
- Uczniowie są aktywni.

... i nie tylko ...

Wymaganie 2

Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMACH D I B

Planowanie procesów edukacyjnych [...] służy rozwojowi uczniów. **Uczniowie** **znają [...] cele uczenia się i [...] oczekiwania.**

Informowanie ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój.

Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach. Nauczyciele stosują różne metody pracy, dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału.

Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie. Taka organizacja procesów uczenia się pomaga uczniom zrozumieć świat oraz lepiej funkcjonować w społeczności lokalnej.

Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania procesu uczenia się i jego przebieg. Czują się odpowiedzialni za własny rozwój.

Uczniowie uczą się od siebie nawzajem.

Twórcy systemu mówią wprost: To podejście wzięło się z BADAŃ JOHNA HATTIEGO

Profesor **John Hattie** (Auckland University)

- 15 lat badań
- 800 analiz badań edukacyjnych
- 50 tys. badań na 200 mln uczniów

Visible Learning

BAROMETR WPŁYWU

ROZMIAR EFEKTU	WPŁYW
< 0	Wpływ negatywny – spadek osiągnięć
$0 \dots 0,15$	Wpływ samodzielnego rozwoju ucznia (to samo osiągnąłby bez szkoły)
$0,15 \dots 0,4$	Typowy wpływ nauczyciela osiągany w typowym roku szkolnym
$> 0,4$	Strefa pożądanych wpływów

BADANIA JOHNA HATTIEGO – WYBRANE CZYNNIKI WPŁYWU NA OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

- Motywacja ucznia
- Powtarzanie klasy
- Ocenianie kształtujące nauczania
- Informacja zwrotna
- Pozytywne relacje nauczyciel–uczeń
- Zajęcia pozalekcyjne
- Uczenie się w małych grupach
- Praca domowa
- Cele będące wyzwaniem
- Liczebność klasy
- Indywidualizacja nauczania
- Zaangażowanie rodziców
- Doskonalenie nauczycieli
- Wpływ rówieśników
- Wiedza przedmiotowa nauczycieli
- Samoocena
- Podział na grupy wg zdolności

CZY POTRAFIMY JE USZEREGOWAĆ WEDŁUG SIŁY ODDZIAŁYWANIA?

BADANIA JOHNA HATTIEGO

– CO NIE DZIAŁA?

CZYNNIKI WPŁYWU	ŚREDNI ROZMIAR EFEKTU
Wysokie oczekiwania	0,42
Praca domowa	0,29
Indywidualizacja nauczania	0,23
Rozmiar klasy	0,21
Forma organizacyjna szkoły	0,20
Dodatkowe programy nauczania	0,17
Podział na grupy według zdolności	0,12
Wiedza merytoryczna nauczycieli	0,09
Wakacje	– 0,09
Powtarzanie klasy	– 0,16
Telewizja	– 0,18

BADANIA JOHNA HATTIEGO

– CO DZIAŁA?

CZYNNIKI WPŁYWU	ŚREDNI ROZMIAR EFEKTU
Samocena	1,44
Ewaluacja kształtująca ucznia (<i>providing formative evaluation</i>)	0,90
Informacja zwrotna (<i>feedback</i>)	0,73
Relacje nauczyciel–uczeń	0,72
Nauczanie w oparciu o rozwiązywanie problemów	0,61
Cele będące wyzwaniem	0,56
Wpływ rówieśników	0,53
Zaangażowanie rodziców	0,51
Uczenie się w małych grupach	0,49
Motywacja	0,48
Zadawanie pytań	0,46

STĄD SIĘ WZIĘŁO PIĘĆ STRATEGII EFEKTYWNEGO UCZENIA SIĘ

1. Określanie i wyjaśnianie uczniom **celów uczenia się i kryteriów sukcesu**.
2. **Organizowanie w klasie dyskusji**, zadawanie pytań i zadań dostarczających nauczycielowi informacji, jak uczniowie się uczą (adekwatny poziom i możliwości).
3. Udzielanie uczniowi takich **informacji zwrotnych**, które umożliwiają mu widoczny dla niego postęp.
4. Umożliwianie uczniom **korzystania z siebie nawzajem** jako „zasobów edukacyjnych”.
5. Wspomaganie uczniów w odpowiedzialnym **planowaniu procesu uczenia się**.

SPEKTRUM TEORII PEDAGOGICZNYCH

BEHAWIORYZM ***EKLEKTYZM*** ***ONSTRUKTYWIZM***

DYDAKTYKA

TRADYCYJNA I PROGRESYWISTYCZNA

SZKOŁA TRADYCYJNA	SZKOŁA PROGRESYWISTYCZNA
Podział treści nauczania na przedmioty	Podział treści nauczania na interdyscyplinarne bloki
Przekaz wiedzy przez nauczyciela	Samodzielne zdobywanie wiedzy przez uczniów; nauczyciel odgrywa przeważnie rolę obserwatora pracy dzieci i młodzieży
Uczniowie są na ogół pasywni	Uczniowie są aktywni
Uczniowie nie decydują o doborze treści nauczania	Uczniowie mają pewien wpływ na dobór treści nauczania
Dominuje uczenie się pamięciowe	Dominuje uczenie się oparte na rozwiązywaniu problemów
Uczniów mają zachęcać do nauki motywacje zewnętrzne, głównie stopnie	Uczniów mają pobudzać do nauki motywacje wewnętrzne, w tym potrzeby i zainteresowania poznawcze
Częsta kontrola wyników nauczania	Niezbyt częsta kontrola wyników nauczania, nacisk na samokontrolę
Współzawodnictwo	Współpraca
Szkoła jest jedynym terenem uczenia się; tylko prace domowe wykonywane są poza nią	Szkoła jest głównym, ale nie jedynym miejscem uczenia się
Słaby nacisk na samorzutną twórczość uczniów	Silny nacisk na samorzutną twórczość uczniów

OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

SAMODZIELNOŚĆ

WSPÓŁPRACA

WIARA W SIEBIE

ŚWIADOMOŚĆ

ZAANGAŻOWANIE

OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE

Kojarzy się z systemem oceniania (ang. *formative assessment*), ale należy je traktować znacznie szerzej niż jako metodę oceniania.

W gruncie rzeczy jest to całościowa **strategia pedagogiczna**, w której ocenianie jest tylko jednym z elementów (i nie zajmuje głównego miejsca).

STRUKTURA LEKCJI ZGODNEJ Z OK

KONIECZNE ELEMENTY TOWARZYSZĄCE OK

PRACA Z RODZICAMI

(ocenie kształtujące
a ocenie sumujące)

KIEDY
OCENIANIE
KSZTAŁTUJĄCE,
A KIEDY
OCENIANIE SUMUJĄCE

METODYKA PRACY NA LEKCJI

METODY AKTYWIZUJĄCE, PRACA
W GRUPACH,
W PARACH ETC.

SAMOCENA
UCZNIOWSKA

DOBRA TECHNIKI, NP.
ZASADA NIEPODNOSENIA
RĄK ŚWIATŁA ZROZUMIENIA

OCENA
KOLEŻEŃSKA

Czy ocenienie może być OK?
Ocenianie kształtujące w praktycznych
zastosowaniach

DZIĘKUJEMY

Opracowanie: Sabina Furgoł, Lechosław Hojnacki